

General-pukovnik
DANE ČUIĆ

Komunisti u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i ekonomska stabilizacija

I

Ekonomska stabilizacija je tema naše političke, ekonomske, naučne, kulturne i druge javnosti. Kao što je i do sada bio začetnik, inspirator i predvodnik svih bitnih društvenih procesa, dugoročnu društvenu akciju i program za stabilizaciju pokrenuo je Savez komunista Jugoslavije. On se nalazi na čelu te akcije, usmerava je i vodi.

Mi stabilizaciju shvatamo i prihvatamo kao dugoročnu sveobuhvatnu akciju i, pri tom, mislimo na sledeća njena značenja: (1) to je dugoročna orijentacija naše radničke klase, radnih ljudi, Saveza komunista Jugoslavije i svih organizovanih snaga socijalizma, a ne trenutni, sezonski ili iznuđeni čin ograničenog dometa i trajanja. Da bi bila uspešno ostvarena, stabilizacija mora biti delo udruženih i samoupravnog socijalizmu oćanih snaga. Taj front mora biti krajnje širok: od radnih ljudi u udruženom radu, građana u zajednicama življenja, društveno-političkih organizacija i udruženja radnih ljudi i građana do organa i organizacija u društveno-političkim zajednicama i državnim organima, i (2) nema nijednog sektora društvenog delovanja, nijedne društvene grupe, nijednog pojedinca čije delovanje ne bi bilo ili ne bi trebalo da bude uključeno u stabilizacijski program: od energetike i industrije, proizvođača i proizvodnje na selu i poljoprivredi do »proizvodnje« i »proizvođača« ideja. Svako na svom mestu i u okvirima svog delokruga rada i u okviru svojih obaveza i ovlašćenja, mora dati svoj doprinos stabilizaciji.

Stabilizacija je, pre svega, ekonomska kategorija. Njene osnovne odrednice su: a) proizvoditi u granicama svetske produktivnosti rada, b) uključiti se u međunarodnu podelu rada i na svetskom tržištu biti konkurentan, c) povećati sopstveni udeo u međunarodnom fondu znanja i tehnološkog progressa, d) štedeti energiju, a maksimalno se preorijentisati na domaće energetske izvore, e) proizvoditi za izvoz i uravnotežiti odnos prema uvoznim potrebama, f) na osnovu svega toga, dalje ojačati ekonomsku i ukupnu nezavisnost naše zemlje, njenu odbrambenu sposobnost i stvoriti uslove za poboljšanje ličnog i društvenog standarda radnih ljudi i građana itd. No, stabilizacija u stratezijskom smislu je i društvena kategorija u najširem značenju te reči. Ona podrazumeva drugačije ponašanje svih subjekata društvenog života, ona traži potpuno okretanje sebi, bez ikakvih iluzija da će nam drugi rešavati sopstvene probleme, ona traži i štedljivost i skromnost u svim oblicima potrošnje od lične do investicione i opšte. Ona traži stvaralaštvo i potpunu angažovanost i predanost u izvršavanju svakodnevnih zadataka.

Da bi stabilizacija kao naša strategija i kao naše trajno opredeljenje mogla da pobedi voluntarizam, stihiju, neekonomično i nedomaćinsko ponašanje, samozaljubljenost i nekritičnost, ona kao *ideja* pre svega mora da ovlada *svešću* i *opredeljenjima* miliona radnih ljudi i građana, da bi je oni svojom organizovanom akcijom sve više pretvarali u sastavni deo svoga svakodnevnog ponašanja. Upravo zato se SKJ ovom temom bavi odavno, još pre XII kongresa SKJ, ali se može reći da je ta aktivnost kulminirala na samom kongresu i u pripremama za njegovo održavanje. Stabilizacija i njeni pojedini aspekti centralna je tema rasprava i akcionog angažovanja SKJ i njegovih delova i sve proteklo vreme od XII kongresa do danas. Razumljivo, i Organizacija SKJ u JNA intenzivno je uključena u ovu aktivnost. Gotovo da i nije neophodno obrazlagati razloge zbog kojih se to čini, već ih je dovoljno samo spomenuti: a) JNA je integralni deo društveno-političkog sistema socijalističkog samoupravljanja kao jedan od njegovih branilaca, ali i kao jedan od njegovih veoma aktivnih neimara; b) JNA je jedan od velikih potrošača društvenog bogatstva, stvorenog rukama naših radnih ljudi, ali i stvaralac ogromnog dela tog istog društvenog bogatstva, koji se meri stotinama miliona dolara, c) JNA je jedna od značajnih kovačnica bratstva i jedinstva, zajedništva i ravnopravnosti naroda i narodnosti naše zemlje; d) JNA je jedan od čelnih odreda odbrane i zaštite naše nezavisnosti i bezbednosti od svih oblika oružanog ugrožavanja.

Imajući u vidu veoma široka polja delatnosti JNA, mogućnosti njenog doprinosa ukupnom uspehu dugoročne stabilizacije izuzetno su

velike. Polazeći od tog saznanja i od čvrstog opredeljenja na liniji politike ekonomske stabilizacije, u Organizaciji SKJ u JNA u toku je veoma živa idejno-politička aktivnost na sprovođenju stavova XII kongresa, zaključaka 3. sednice CK SKJ o ekonomskoj stabilizaciji i zaključaka 7. izborne konferencije Organizacije SKJ u JNA, koja je problemima dugoročne ekonomske stabilizacije i zadacima komunista u JNA u vezi s tim posvetila izuzetnu pažnju. U okviru te intenzivne idejno-političke aktivnosti komunista u JNA, 4. sednica Komiteta Organizacije SKJ u JNA, koja je održana 27. 10. 1982. godine, ima izuzetan značaj. Ona je ocenila rezultate aktivnosti komunista u JNA na ostvarivanju programa ekonomske stabilizacije u proteklom periodu i ukazala na pravce daljeg angažovanja organizacija SKJ u JNA u ovoj izuzetno značajnoj oblasti delovanja.

Svestrano razmotrivši ovu aktivnost komunista u JNA, Komitet Organizacije SKJ u JNA ocenio je da se komunisti u JNA, komande, jedinice i ustanove, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu i svi drugi subjekti u Armiji već nekoliko godina kontinuirano i vrlo uspešno bave realizovanjem mera politike ekonomske stabilizacije. U tom pogledu, komunisti u Armiji vrlo odgovorno slede zahteve i stavove najvišeg partijskog i državnog rukovodstva zemlje. Nema ni jedne jedinice ni ustanove, od najmanje (čete i samostalnog voda, združenih sastava i komandi armija, do SSNO), koja nije donela kratkoročne i dugoročne programe mera štednje. Njihova realizacija se vrlo pomno i redovno analizira i utvrđuju nedostaci koji ometaju postizanje još zapaženijih rezultata od onih što smo ih već ostvarili. Rezultat takve prakse su milionske uštede (prema podacima za 1981. godinu ti efekti iznose 2.457 miliona dinara), redukcija svih investicionih programa i njihovo svođenje u okvire dugoročne opšte stabilizacije politike, restrikcije svih oblika potrošnje — od lične, zajedničke i opšte do investicione — ekonomičnije i efikasnije poslovanje u svim sektorima trošenja materijalno-tehničkih i finansijskih sredstava: proizvodnja naoružanja i vojne opreme, proizvodnja hrane u sopstvenoj armijskoj režiji, tehnička modernizacija, očuvanje od ozbiljnijeg pada ličnog standarda vojnika i starešina itd.

Ocenu XII kongresa Saveza komunista Jugoslavije, a posebno 3. sednice CK SKJ, da je ekonomska situacija u kojoj se naša zemlja nalazi krajnje ozbiljna, komunisti i svi drugi pripadnici JNA shvatili su kao *poziv* na odlučnu i zajedničku bitku sa svim ostalim subjektima društva za ostvarivanje programa i politike *dugoročne društveno-ekonomske stabilizacije*. U tome su bitna tri opredeljenja: a) da je borba za punu društveno-ekonomsku stabilizaciju i sama stabilizacija *dugoročan proces* koji podrazumeva dobro razrađenu strate-

giju celovitog društveno-ekonomskog, društveno-političkog i kreativnog razvoja na duži rok i umešnu taktiku selektivnog pristupa pojedinim sektorima društvene reprodukcije i društvenih delatnosti; b) da je društveno-ekonomska stabilizacija osnovno pitanje daljeg razvoja celine našeg društvenog razvoja na osnovama socijalističkog samoupravljanja, i c) društveno-ekonomska stabilizacija je nužan uslov naše sveukupne društveno-političke, socijalne i međunarodno-političke stabilnosti, nezavisnosti i naše odbrambeno-samozaštitne sposobnosti.

Budući da se radi o dugoročnoj strategiji društveno-ekonomskog razvoja Jugoslavije, zasnovanoj na temeljnim opredeljenjima Programa SKJ, Ustava SFRJ, Zakona o udruženom radu i drugih programskih dokumenata našeg društvenog razvoja, Program mera dugoročne stabilizacije sadrži kompleks ekonomskih, administrativnih i političkih mera *dugoročnog i privremenog* karaktera, kojima treba da se ubrza rešavanje urgentnih društveno-ekonomskih problema naše zemlje na unutrašnjem planu i na planu njenih odnosa sa svetom. Razumljivo, u ovakvom napisu sve to nije moguće ni načelno analizirati. Stoga ćemo ukazati samo na neke akcente, koji se u Programu stavljaju na najkrupnije i najsloženije probleme i koji, trenutno, najviše zaokupljaju pažnju i opredeljuju aktivnost i zadatke komunista naše zemlje i komunista u JNA.

1. Posmatrano sa aspekta stvaranja povoljnijih uslova za rešavanje sadašnje aktuelne privredne situacije u zemlji i poboljšanja njenog ekonomskog položaja u svetu, poseban značaj imaju mere koje se odnose na devizni i kreditno-monetarni sistem; na oblast investicione i ukupne društvene potrošnje; na energetiku; na povećanje proizvodnje i izvoza i na obezbeđenje osnovnih proizvoda i sredstava lične potrošnje i ličnog standarda građana i njihove higijensko-zdravstvene zaštite. Realizacija ovih mera treba da ojača našu ekonomsku samostalnost, da podstakne naše otvaranje prema svetu i da omogući naše ravnopravnije uključivanje u međunarodnu podelu rada na bazi veće produktivnosti i sopstvene tehnologije. Realizacija ovih mera treba da ubrza unosenje ekonomskih kriterijuma u proizvodnju i odnose između učesnika u reprodukcionom lancu, da dovede do promene odnosa, navika i ponašanja koji se rukovode logikom da se može dobro živeti i sa manje rada i treba da vodi ka bržoj i doslednijoj primeni principa raspodele prema rezultatima rada, što je inače jedno od temeljnih opredeljenja našeg Ustava i Zakona o udruženom radu.

2. Najveći deo mera ekonomske stabilizacije, koje su već na snazi ili ih priprema Komisija za ekonomsku stabilizaciju i državni

organi dugoročne su. Međutim, jedan broj ima kratkoročnu prirodu. Njihovo važenje je ograničeno, a delovanje manje ili više *restriktivno*. Razume se, nikakve restriktivne mere koje su sračunate na ograničavanje mogućnosti radnih ljudi i građana da zadovoljavaju svoje životne potrebe na kvalitetno višem nivou *ne može i ne sme da bude naš ideal niti naše trajno opredeljenje*. Nikad ne treba zaboraviti činjenicu da restriktivne mere nisu neprimerene našem sistemu, jer na mala vrata mogu uvesti svojevršno administriranje nasuprot dohodovnim odnosima, državnu regulativu i državno uplitanje u upravljanje i raspolaganje viškom rada, što bi ugrožavalo samu suštinu samoupravljanja. Stoga, treba stalno podvlačiti da su restriktivne mere kratkoročne i privremene, a ne naše trajno opredeljenje. Treba, međutim, reći da će vreme trajanja restriktivnih kratkoročnih mera zavisiti, pre svega, od nas samih i naše spremnosti da ih što doslednije u praksi ostvarujemo. Upravo na tome saznanju treba da se temelji naša idejno-politička aktivnost u svim organizacijama SKJ, u široj radnoj i životnoj sredini.

Restriktivne mere nameću mnoga ograničenja i odricanja svim građanima, pripadnicima Armije i svim društvenim subjektima. Te mere će pogoditi celo društvo, sve slojeve i sve sredine. No, poznato je da restriktivne mere najteže podnose građani sa najnižim standardom što će njihov težak materijalni položaj još više pogoršati, a proces socijalnog raslojavanja još više produbiti. U takvoj situaciji bilo bi poželjno i neophodno da se nađu mehanizmi koji će deo restriktivnog programa »prelivati« na leđa imućnijeg dela stanovništva, čime bi se solidranost radnih ljudi i građana institucionalno podsticala.

3. Smišljeni i što uverljiviji politički rad na tumačenju svih ovih mera neophodna je pretpostavka uspešnog ostvarivanja programa ekonomske stabilizacije. Razlozi su sledeći:

a) restriktivni karakter mnogih mera koje se pripremaju u društvu i u Armiji neminovno izaziva ili će izazivati mnoga reagovanja, pa i nezadovoljstva pojedinaca, što traži objašnjenje dubljeg smisla i društvenog značenja ovih mera;

b) birokratske, nacionalističke, građansko-liberalističke i druge antisamoupravne i kontrarevolucionarne snage u zemlji i inostranstvu u komentaru ovih mera i situacije koja ih je uslovila, šire defetizam, nezadovoljstvo i nepoverenje u opravdanost njihovog sprovođenja, pa ih treba razobličavati organizovanim i smišljenim idejno-političkim radom i akcijom SKJ i svih drugih organizovanih socijalističkih snaga;

c) dugoročnost ovih mera koje znače strukturalne promene u društveno-ekonomskom sistemu, u procesu reprodukcije, u odnosima među delovima reprodukcioni celina, u odnosima sa inostranstvom, u vrednovanju rada i njegovih rezultata zahteva maksimalnu uverenost u ispravnost odabrane strategije razvoja, maksimalnu istrajnost i strpljivost u ostvarivanju usvojene politike i u očekivanju njenih pozitivnih efekata. To treba da nam osigura *sistematičnost* nasuprot brzopletosti kojom smo, često, kompromitovali veoma solidne programe;

d) svestrana idejno-politička aktivnost SKJ u svim životnim i radnim sredinama treba da uveri naše radne ljude i građane da ni program dugoročnih ni kratkoročnih i restriktivnih mera ne znači napuštanje nijedne od temeljnih vrednosti ni strateških opredeljenja našeg društva i našeg revolucionarnog pokreta, da ne znači uzmak pred protivnicima našeg revolucionarnog razvoja. Naprotiv, programom dugoročne ekonomske stabilizacije i merama u tom okviru treba stvoriti i stvarati uslove i oslobađati snage da se temeljna društvena opredeljenja što doslednije u praksi ostvaruju, i da što kraće i što ređe budu uvijene u floskule ideoloških i idejnih formula-cija. To znači da organizovanom idejno-političkom akcijom komunista treba do svesti masa dovesti opravdanost ovoga što činimo i podstaći njihovu uverenost da ćemo u tome uspeti.

4. Iako je situacija u kojoj smo se našli krajnje složena, mnoge okolnosti nas uveravaju da smo stvorili neophodne preduslove da u akciji koju vodimo potpuno uspemo. Takvo uverenje temeljimo na sledećim saznanjima:

a) u najvišem rukovodstvu naše zemlje i SKJ postoji jedinstvo i opredeljenje za sprovođenje usvojenih zaključaka i utvrđenih društveno-ekonomskih programa, mera i odluka;

b) u Savezu komunista i u drugim subjektima društveno-ekonomskog i društveno-političkog odlučivanja stvara se povoljna politička klima za brže dogovaranje o sistemskim pitanjima i za rešavanje konkretnih problema od zajedničkog interesa, što nije bio tako čest slučaj za poslednjih nekoliko godina;

c) kod pojedinaca, institucija i organizacija u ovoj složenoj društveno-ekonomskoj i društveno-političkoj situaciji narasta odgovornost za zajedništvo, solidarnost, međusobnu povezanost i saradnju. To će, nema sumnje, povoljno uticati na mogućnost prevladavanja pojava nejedinstva, parcijalnih interesa i zatvorenosti u republičke, pokrajinske, regionalne granice i u granice posebnih društvenih delatnosti. Razume se, pitanje odgovornosti moramo neprekidno zaoštravati, jer naznačene pozitivne procese ne možemo uzimati kao već

stvorenno stanje svesti i kao način ponašanja svih društvenih subjekata, jer, nažalost, još ima otpora, opstrukcije i drugih oblika ponašanja kojima se nastoji onemogućiti realizacija proklamovanih ciljeva i zadataka društveno-ekonomske stabilizacije;

d) kod radnih ljudi i građana u porastu je svest i saznanje da dalje ne možemo trošiti više nego što smo stvorili i da se tako ubuduće ne možemo ponašati a da ne dovedemo u pitanje našu nezavisnost, naš celokupni socijalistički samoupravni sistem i tekovine revolucije;

e) postoji saglasnost i opredeljenje među subjektima društvenog odlučivanja da se na osnovama ustavnih rešenja mnoga urgentna pitanja rešavaju po hitnom postupku i da se onemogućiti bilo kakvo i bilo čije blokiranje sprovođenja tih mera. Ovo, naravno, ne znači da se time ide na jačanje centralizma i na sužavanje samostalnosti ma kojeg dela naše zajednice niti negiranje bilo kojeg njihovog prava ili interesa koji je garantovan Ustavom SFRJ i programskim opredeljenjima SKJ;

f) narasla ukupna materijalna baza društva daje mogućnost šireg manevarskog prostora za uspešno sprovođenje naših konkretnih opredeljenja i mera u našim ekonomskim odnosima sa inostranstvom i u našim unutrašnjim društveno-ekonomskim odnosima;

g) postoji vrlo naglašena i gotovo plebiscitarno izražena volja radnih ljudi i građana naše zemlje da se dosledno ostvaruje poznati Titov princip — »prijeći sa riječi na djela« — te da u skladu sa tim opredeljenjem jača ukupna lična i kolektivna odgovornost svih društvenih subjekata koji su nadležni za ostvarivanje dogovorene i utvrđene politike;

h) složena međunarodna i unutrašnja društvena situacija, a osobito stanje u oblasti materijalne proizvodnje, u kome ekonomski odnosi sa inostranstvom i spoljna likvidnost zemlje zauzimaju centralno mesto, traže punu mobilnost svih organizacija, organa i članova Saveza komunista i njihovu konkretnu društveno-političku aktivnost. Nema sumnje, komunisti, kao što su to, uostalom, činili mnogo puta u prošlosti, pokazuju da su dorasli ozbiljnosti društvenog trenutka, pokazuju da ih nijedna ma kako složena situacija ne može iznenaditi. To pogoduje jačanju društvenog ugleda SKJ kao organizovane subjektivne snage društva, što doprinosi jačanju društvenog ugleda i uticaja članova SKJ u svim društvenim radnim sredinama. Očito je da je Savez komunista na putu da prevlada ranije često ispoljavane slabosti forumskog rada i forumskog prilaza rešavanju mnogih značajnih pitanja društvenog razvoja. Možemo sa zadovoljstvom konsta-

tovati da praksa nakon XII kongresa SKJ, iako suviše kratkoročna za neka ozbiljnija uopštavanja, pokazuje pozitivne promene u metodu rada organizacija i izbornih tela Saveza komunista Jugoslavije.

II

Komunisti u JNA, kako sam već na početku istakao, pozdravlja ju i svestrano podržavaju dugoročne i kratkoročne mere ekonomske stabilizacije i svesni su da one u oštroj formi postavljaju neke probleme u sveukupnom razvoju JNA. Ako se ima u vidu da će u narednoj budžetskoj godini doći do smanjenja dela nacionalnog dohotka koji će društvo izdvojiti za JNA, te da će se neke nepovoljne tendencije u poslovanju vojne industrije i njenih kooperanata na domaćem i svetskom tržištu najverovatnije i dalje zadržati, onda postaje sasvim razumljivo što će u strukturi planskih zadataka koje Armija predviđa u idućoj godini i u dinamici njihove realizacije neminovno morati doći do nekih prestrojavanja i jačeg naglašavanja nekih prioriteta. Na ovom mestu pomenućemo samo neke od njih.

1. U kontekstu dosledne i uporne borbe za ostvarivanje programa dugoročne ekonomske stabilizacije, komunisti u Armiji i svi subjekti armijskog rukovođenja opredelili su se za ukupnu modernizaciju JNA, u okviru koje *tehnička modernizacija* zauzima centralno mesto. U ovom delu njihove idejno-političke i profesionalne aktivnosti osnovni zadaci komunista u Armiji su sledeći:

a) vojno-politička situacija u svetu stalno se zaoštrava, raste broj kriznih žarišta, a nerešene protivrečnosti među narodima i državama stalno se nagomilavaju. Rezultat toga je da se u svetu danas vodi osam ratnih sukoba koji neposredno i posredno angažuju veliki broj zemalja, pre svega, zemalja u razvoju. To nam govori da uzroka i povoda za rat ima dosta, te da dobar deo tih uzroka deluje u širem regionu Sredozemlja, što se očito odražava i na naš vojno-politički položaj i na našu bezbednost. Ako tome dodamo otvorene i prikrivene aspiracije nekih naših suseda na naš prostor, na jačanje vojnog faktora u Sredozemlju i u regionima koji gravitiraju ka našem prostoru, na sve intenzivniju vežbovnu aktivnost stranih oružanih snaga u blizini naših granica, na sve intenzivniji porast snaga za brze intervencije kao svojevrzni i sve izrazitiji agresivni elemenat, onda postaje više nego razumljivo da mi borbenu gotovost JNA moramo stalno podizati na viši kvalitativni nivo. Opremanje Armije najsavremenijim naoružanjem i vojnom opremom jedan je od bitnih indikatora njene ukupne borbene efikasnosti i sposobnosti da se u sva-

korn trenutku suprotstavi agresoru. U tom pogledu moramo nastojati da u nekim bitnim elementima ne zaostajemo iza drugih armija. To bi bilo u suprotnosti sa nastojanjima i naporima naših radnih ljudi, svih naših naroda i narodnosti da stalno jačaju vlastitu odbranenu, moć, u čemu borbena spremnost JNA ima značajnu ulogu;

b) najveći deo tehničko-tehnološke modernizacije Armije moramo ostvarivati na vlastitim razvojnim programima, u vlastitim institutima, naporima naših naučnoistraživačkih kadrova i u vlastitoj industriji. Na taj način sve više se približavamo potpunom ostvarenju našeg strateškog opredeljenja da celokupnu odbranu, uključujući i proizvodnju naoružanja i vojne opreme, ostvarujemo *osloncem na vlastite snage*. I do sada smo na tom planu postigli vidne rezultate, ali sve rezerve još nismo iscrpli. Potpunije oslanjanje tehničke modernizacije na vlastito znanje i vlastitu tehnologiju čini odbranenu moć zemlje nezavisnom od bilo kakvih uslovljavanja i ograničenja spoljnih činilaca. Uz to, ostvarujemo i velike devizne uštede, koje smo ranije trošili (delom to i sada moramo da činimo) za nabavku sredstava ratne tehnike koju sve više i sve masovnije proizvodimo u sopstvenoj industriji;

c) vojna industrija, koja proizvodi savremeno naoružanje i vojnu opremu, mora dati svoj puni doprinos ukupnom stabilizacionom programu. Ona mora biti što konkurentnija na svetskom tržištu naoružanja i opreme i na taj način postići dvostruko pozitivne efekte: (1) prodajom naoružanja i vojne opreme na svetskom tržištu treba ostvariti devizni promet koji je neophodan za poboljšanje spoljne likvidnosti naše zemlje, (2) u takve aranžmane treba ulaziti prvenstveno sa zemljama u razvoju, koje su objektivno prinuđene da nabavljaju naoružanje i vojnu opremu radi jačanja vlastite odbrambene moći, a izložene su stalnim ucenama i pritiscima najvećih izvoznika naoružanja, koji i taj oblik ekonomskih odnosa koriste za otvorene ili prikrivene pritiske na zemlje u razvoju radi njihove eksploatacije i iznuđivanja određenih političkih i vojnostrateških ustupaka.

Vojnoekonomski aranžmani sa tim zemljama mogu biti klirinškog karaktera, pa plaćanje može biti u onim robama u kojima smo mi deficitarni. Treba reći da smo na ovom planu već ostvarili zapažene uspehe, ali i da su nam mogućnosti za još veće uspehe sasvim povoljne.

Uloga Armije u ukupnim ekonomskim odnosima sa inostranstvom ne iscrpljuje se samo na tom obliku vojnog inženjeringa, koji može i treba da objedinjava sve više kooperanata iz redova naših velikih proizvođača i graditelja. Komunisti u Armiji sasvim

odgovorno i svestrano ispituju sve mogućnosti i, u skladu sa našim temeljnim spoljnopoličkim opredeljenjima, koriste se na najbolji način povoljnim okolnostima koje nam se nude u našim odnosima sa nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju, poštujući njihovu i našu samostanost i uvažavajući potrebe i interese jačanja njihove odbrambene moći.

Kada je reč o realizaciji srednjoročnog plana razvoja JNA, treba reći da je u toku svestrano preispitivanje planiranih zadataka iako je on u celini rađen u skladu s realno postojećim ekonomskim mogućnostima našeg društva. Izvesnu redukciju zadataka treba očekivati u onim programima koji su predviđeni za 1983. godinu, za koju se procenjuje da će biti posebno ekonomski teška. Moramo se odreći ili odgoditi za kasnije izvršenje onih zadataka iz ovih planova koji bitno i neposredno ne utiču na tehničku modernizaciju i borbenu gotovost JNA i, naravno, onih kojima treba obezbediti da životni standard pripadnika JNA ne padne ispod kretanja standarda većine radnih ljudi naše zemlje. I u onim zadacima kojih se nećemo moći odreći, jer bitno utiču na ukupnu borbenu gotovost, biće određeni prioriteti njihovog ostvarivanja.

2. Obuka i vaspitanje vojnika i starešina, jedinica i ustanova, komandi i štabova zadatak je kome će komunisti u JNA u godini koja je pred nama posvetiti izuzetnu pažnju. I ovde se polazi od nekoliko osnovnih opredeljenja, koja su temeljito analizirana na izbornim skupovima komunista širom Armije i na 4. sednici Komiteta Organizacije SKJ u JNA. Od tih opredeljenja u ovoj oblasti posebno su značajna:

a) na bitnim ciljevima obuke ne smemo štedeti. Nivo obučenosti komandi, jedinica i pojedinica za izvršavanje namenskih zadataka ne smemo snižavati. On se mora neprekidno povećavati kako zbog toga što se sve više usložavaju i komplikuju uslovi i postupci vođenja savremenih borbenih dejstava, tako i zbog činjenice da u naoružanje i borbenu opremu JNA neprekidno uvodimo nova moderna sredstva. Zato, osnovni kriterijum vrednovanja rada komunista i svih drugih subjekata u JNA mora da bude *visoki stepen obučenosti*. To je jedan od bitnih indikatora kvaliteta našeg ljudskog faktora rata i oružane borbe, koji nam, uz ostale, garantuje prednosti nad svakim agresorom;

b) na programima, metodima i materijalno-finansijskim sredstvima, pomoću kojih ćemo postizati u konitunitetu visoki stepen obučenosti armijskog sastava, možemo i moramo maksimalno da štedimo. U tom smislu, komunisti u Armiji već su odredili pravce vlastitog delovanja i kao organizovana snaga armijskog sastava,

ali i kao masa pojedinaca unutar vojnih kolektiva svih nivoa. Teži se za tim da se racionalizuje potrošnja i ostvare uštede ne smanjivanjem nužnih i očekivanih efekata u stručnoj obuci već povećanjem produktivnosti rada u našim specifičnim armijskim uslovima. To će se postići i već se postiže: skraćivanjem trajanja, ali intenziviranjem vežbovne aktivnosti u okviru združenih taktičkih jedinica, što je veoma skupo, ali je ujedno i najefikasniji metod obučavanja i uvežbavanja združenih taktičkih sastava; kombinovanjem komandno-štabnog i združenog-taktičkog vežbanja; selektivnim uključivanjem dela jedinica koje vežbaju; izborom prostoriya i vremena za vežbanje kada i gde se prave najmanje štete vlasnicima zemljišta radi smanjenja odštetnih zahteva, čime se dobijaju društvene uštede. To su samo neke od mera koje komunisti u Armiji planiraju da preduzmu i već preduzimaju da bi u procesu obuke ostvarili što je moguće veće uštede, ali ne na štetu stepena obučenosti;

c) visoki stepen obučenosti sa znatno reduciranim materijalno-finansijskim, vremenskim i kadrovskim resursima podrazumeva maksimalno angažovanje svih subjekata procesa obučavanja, njihovu visoku svest i odgovornost. Komunisti u Armiji sa tim računaju, pa je jedan od smerova idejno-političke i aktivnosti Organizacije SKJ u JNA okrenuta tim pitanjima. Već sada se pokazuju pozitivni efekti tih nastojanja. Na tome, međutim, moramo još istrajnije raditi.

3. Uslovi i zadaci koje nameću najnovije društveno-ekonomske mere obavezuju sve komuniste, a naročito one koji neposredno rade na utvrđivanju planova i programa i na njihovoj realizaciji da se na svim sektorima tekuće potrošnje pristupi programiranju mera i aktivnosti kojima će se obezbediti veća racionalnost, bolje korišćenje svih sredstava i kapaciteta i maksimalno smanjenje svih izdataka, a pre svega za energiju, opravku i remont borbene tehnike, za održavanje vojnih objekata i vojnog stambenog fonda, za opštu i zajedničku potrošnju, na sredstva društvenog standarda za razne manifestacije itd. Rigorozna štednja i kontrola potrošnje u svim oblastima armijskog života biće stalna briga Organizacije SKJ u JNA.

4. Pad ličnog standarda armijskog sastava, naročito aktivnih vojnih lica i građanskih lica na službi u JNA neminovnost je koja se ne može izbeći. Armijski sastav je spreman da solidarno sa radničkom klasom i svim radnim ljudima podnosi teškoće i odricanja koje nameće stabilizacioni program. Naši komunisti nikada nisu bili, niti sada žele da budu, izuzeti iz bilo kojeg ozbiljnog društvenog problema. Oni se spremno uključuju u njihovo što smirenije rešavanje u okviru društveno-verifikovanog i prihvaćenog društveno-

-političkog delovanja i odlučivanja. Komunisti u Armiji shvataju svu ozbiljnost situacije i nemaju iluzija da je stanje bolje nego što izgleda. Organizovane snage u Armiji na čelu sa Organizacijom SKJ u JNA moraju se izboriti za zaustavljanje, ili barem usporavanje, već ispoljene nepovoljne tendencije pada armijskog ličnog standarda. Eventualne rezerve treba potražiti u uštedama na svim poljima potrošnje: investicione, zajedničke i opšte, ali uz stalnu brigu da se ne naruše neke nužne planske proporcije i da se ne naruši princip solidarnosti sa našim radnim ljudima i radničkom klasom, koja na svojim leđima treba da iznese najveći teret stabilizacije. U tom smislu, od velikog je značaja prevazilaziti budžetsko ponašanje, oslobađati inicijativu, stvaralaštvo i inventivnost naših starešina, pa i vojnika.

Sumirajući izlaganje o nekim osnovnim pitanjima i područjima angažovanja komunista u JNA na realizaciji dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, treba istaći da je naš prioritetni zadatak: *očuvati i dalje ojačati idejno jedinstvo armijskog sastava i obezbediti visoki nivo moralno-političkog stanja u JNA*. Iako nam sve analize i sistematska praćenja moralno-političkog stanja JNA, koje vrše odgovarajući organi armijskog rukovodstva i organizacije SKJ u JNA, pokazuju da je to stanje veoma *stabilno*, a to je konstatovano i na 4. sednici Komiteta Organizacije SKJ u JNA, o ovom pitanju se mora voditi stalna briga. Razlozi su sledeći:

a) u složenim društveno-ekonomskim i političkim uslovima, kakvi vladaju u svetu i u nas, ako bi izostala organizovana idejno-politička akcija u rešavanju mnogih pitanja koja se tiču statusa, materijalnog položaja i uslova života i rada i ako se ne bismo energično suprotstavljali delovanju sa idejnih pozicija suprotnih ideologiji SKJ, svest pojedinaca mogla bi biti ugrožena, što bi se nepovoljno odražavalo na ukupno moralno-političko stanje u Armiji;

b) smišljeni i neposredni idejni rad na jačanju moralno-političke snage i jedinstva Armije neophodan je i zbog toga što JNA mora biti pripremljena da svoje svakodnevne zadatke izvršava bez ikakvih potresa i u uslovima teške ekonomske, političke i društvene situacije. Ona, dakle, mora biti kao i do sada otporna na sve nacionalističke, liberalističke, birokratsko-etatističke, razne klerikalističke i dogmatske pokušaje podriivanja njenog jedinstva;

c) ova akcija je neophodna i kao organizovana preventiva protiv svih oblika kriminalnog ponašanja i svih oblika negativnog shvaćanja i postupaka;

d) idejno-politička aktivnost u Armiji treba dalje da doprinosi podizanju socijalističke samoupravne i patriotske svesti pripadnika

JNA, razvijanju njihove stvaralačke aktivnosti i odgovornosti u izvršavanju svakodnevnih obaveza u oblasti borbene izgradnje JNA, i njihovog pozitivnog odnosa prema bratstvu i jedinstvu, zajedništvu, ravnopravnosti i prema svim drugim temeljnim vrednostima našeg socijalističkog samoupravnog društva;

e) ova aktivnost treba još više da osposobi komuniste u JNA da mogu konstruktivno i uverljivo delovati u društveno-političkim i društvenim organizacijama i zajednicama, u životnim sredinama radi objašnjavanja politike i programa dugoročnih i kratkoročnih mera ekonomske stabilizacije i neposrednog doprinosa njenom uspešnom ostvarenju u tim sredinama.

Imajući pred sobom zaključke 3. sednice CK SKJ i 4. sednice Komiteta Organizacije SKJ u JNA, i sagledavajući ulogu i zadatke svakog komunista u ostvarivanju programa stabilizacije, čini nam se da je sve to moguće uspešno sublimirati u dva osnovna stava: (a) nijedan komunista u Armiji, koji to želi biti svojim ubeđenjem i svojim društvenim angažovanjem, ne sme apstinirati; za svakoga ima dovoljno prostora za akciju; (b) komunisti u Armiji, zajedno sa SKJ, shvataju svu ozbiljnost ekonomske, a time i političke situacije u kojoj se trenutno nalazi naša zemlja. No, oni su uvereni da naše društvo ima dovoljno snage, volje i hrabrosti da bez ozbiljnih potresa izađe iz te situacije neokrnjenih osnovnih opredeljenja.

Optimizam, uz svest o težini situacije, mora biti naše geslo. Nema nikakvog razloga da tako ne bude. Uostalom, to smo i kao komunisti i kao građani toliko puta pokazali u sličnim i neuporedivo težim iskušenjima i izazovima.